

III. РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Секція 10. Ефективність господарювання у секторах та сферах національної економіки

УДК 338.43:504

Андрейченко Андрій Вадимович
д. е. н., професор, в. о. завідувача кафедри
економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ БЕЗВІДХОДНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

JEL classification: Q530

Україна має великі перспективи економічного розвитку зважаючи на світову продовольчу кризу, відсутність можливості нарощення продуктивності сільського господарства основних аграрних держав. Актуальність інноваційної моделі розвитку АПК України зумовлюється як зростанням попиту на сільськогосподарську продукцію – основу продовольчої безпеки, розвитком ринку біопалива, так і стрімким впливом науки та нових технологій, що відбувся протягом останніх 20-30 років. Нові технології докорінно й швидко спонукали до піднесення рівня розвитку провідних вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Тому зволікання із впровадженням інновацій у виробництво є неприпустимим, оскільки спричинює гальмування його розвитку та економічну деградацію [1, с. 170]. При раціональному природокористуванні економічна діяльність орієнтується на ресурсозберігання, доцільність використання природно-ресурсного потенціалу і застосування найновіших маловідходних чи майже безвідходних технологій (незважаючи на високий науково-технічний рівень виробництва є відходи, які можна розглядати як результат незавершеного технологічного циклу, для якого ще не знайдено область оптимального використання), що дасть змогу не лише істотно покращити стан довкілля, але й одержати значний економіко-соціальний ефект [2, с. 9].

Аграрний сектор економіки України характеризується нині як надто високою ресурсомісткістю та природозалежністю, так і збитковістю виробництва через низьку продуктивність праці та техніко-технологічну відсталість. Виробничий потенціал сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить не тільки від насичення технікою, але й від наукомісткості цієї техніки, використання «ноу-хау» при її конструюванні та експлуатації, а також від її енерго-економічних показників. Створення таких видів техніки і технологій, які б відповідали кращим зарубіжним зразкам, освоєння альтернативних джерел енергії, перехід до прогресивних систем ведення землеробства й тваринництва та нових способів переробки аграрної сировини і зберігання продуктів харчування – це пріоритетні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку АПК та основні чинники забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного агровиробництва [3, с. 97–98].

Прогресуюче збільшення дефіцитності поновлюваних і невідновлюваних природних, матеріальних, фінансових та інших ресурсів поглиблює екологічну кризу, ускладнює можливості використання економічного потенціалу та створює об'єктивну необхідність для формування ефективних механізмів реалізації принципів сталого розвитку [4, с. 200]. У свою чергу, сталий розвиток є атрибутом економічної безпеки держави та знаходиться у іманентному зв'язку з нею: забезпечення безпеки через розвиток та розвитку через забезпечення безпеки. Перехід до сталого розвитку повинен забезпечити збалансоване розв'язання проблем соціально-економічного розвитку і зберігання природно-ресурсного потенціалу. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» проголошує, що Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями [5].

Важливість дослідження безвідходного агровиробництва обумовлюється існуванням проблем промислової переробки відходів аграрного сектору на принципах безвідходної технології, повного вилучення всіх компонентів, раціонального використання проміжних і побічних продуктів, зниження нормативних втрат і виключення невикористаних відходів, що є найважливішими резервами збільшення обсягів вироблюваної аграрної продукції та підвищення ефективності виробництва з одночасною мінімізацією забруднення навколишнього природного середовища.

Безвідходне агровиробництво є процесом створення якісно нових інноваційних товарів. Розвиток суб'єктів господарювання безвідходного виробництва в аграрному секторі досягається за рахунок масштабного використання інновацій, що забезпечують стратегічні конкурентні переваги на ринку.

Наведемо класифікацію основних видів інновацій у безвідходному агровиробництві:

1. *Технічні*. Передбачають створення та впровадження новітніх типів обладнання та техніки, удосконалення існуючих, що дозволяє автоматизувати процеси і використовувати нові джерела енергії.

2. *Технологічні*. Удосконалення існуючих і створення нових технологій виробництва, зберігання, переробки і транспортування відходів та агропродукції. Такі інновації дозволяють створювати нові технології проведення сільськогосподарських робіт, застосовувати нові методи утримання худоби, технології зберігання та переробки сільськогосподарської сировини та відходів, що забезпечує підвищення й збереження біологічно цінних якостей продукції, ресурсозбереження та уникнення негативного впливу на довкілля.

3. *Економіко-соціо-екологічні*. Розробка і застосування нововведень, що забезпечують замкнуті цикли агровиробництва з рециркуляцією сировинних матеріалів; соціальну ефективність безвідходного агровиробництва; отримання екологічно чистої аграрної продукції; у найменшій мірі здійснюють негативний вплив на навколишнє природне середовище, адже людина, якість та безпека її життя визначають пріоритети інвестиційно-інноваційного розвитку.

4. *Організаційно-управлінські*. Інституційні нововведення, що виражаються у формуванні нових організаційних структур – агрохолдингів, агрофірм, технопарків, техніко-впровадзувальних зон, бізнес-інкубаторів, тощо. Крім технологічної інфраструктури, в сучасній практичній діяльності здійснюється підтримка розвитку венчурних фондів, коучинг-центрів, центрів колективного користування й інших видів інноваційної інфраструктури.

При вирішенні поставленої проблеми важливим є забезпечення економічних, екологічних та соціальних складових щодо поводження з відходами у системі: «суспільство-виробництво-природа». Але, складність полягає у тому, що поки що відсутні відповідні практичні інструменти (законодавчого, організаційного, економічного, соціально-психологічного, технологічного, науково-технічного характеру), що дозволяють забезпечити дбайливе ставлення, як до природних ресурсів, так і довкілля.

Впровадження безвідходного агровиробництва є одним із інструментів, що забезпечить ефективне екологічне землекористування, підвищення родючості ґрунтів, рекультивуацію забруднених земель й відтворення земельно-ресурсного потенціалу нашої держави. Вищезазначене обумовлює важливість розроблення наукових основ управління сферою поводження з відходами в контексті сталого розвитку природокористування.

Література

1. Яценко О. В. *Особливості управління потенціалом конкурентоспроможності та сталого розвитку сільських регіонів України*. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2012. Вип. 31 (1). С. 168–176.
2. Стефанків О. М., Максимович О. М. *Раціоналізація природокористування в АПК та формування екологічної свідомості населення* : монографія. Івано-Франківськ : Сімик, 2012. 180 с.
3. Трегобчук В. М. *Актуальні проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку національного агропромислового комплексу*. Наука та інновації. 2006. Т. 2. № 5. С. 94–104.
4. Александров И. А. *Инновационно-устойчивое развитие экономики*. Економіка : реалії часу. 2015. № 3. С. 200–205.
5. *Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»*. Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 4. Ст. 67.

УДК 338.48

Балджи Марина Дмитрівна

*д. е. н., професор кафедри економіки, права та управління бізнесом,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

РЕАНІМАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВОГО СИНДРОМУ

JEL classification: L830; O100

В умовах посткризового синдрому, обумовленого світовою пандемією коронавірусної інфекції COVID-19, туристична сфера потребує оновлення, реанімації.